

Baggrundsnotat 3 - Fremgangsmåde for litteraturkortlægning

Baggrundsnotat til Klimaholdninger i Danmark - Analyse af befolkningens opbakning til og accept af klimapolitik

Indhold

1	Primær litteraturkortlægning.....	2
1.1	Søgning	2
1.2	Screening og inklusion	3
1.3	Den inkluderede litteratur	3
2	Sekundær litteraturkortlægning	3
2.1	Søgning	4
2.2	Screening og inklusion	5
2.3	Hovedkilder	5

Dette notat beskriver fremgangsmåden i Klimarådets arbejde med forskningslitteratur som baggrund for analysen *Klimaholdninger i Danmark – analyse af befolkningens opbakning til og accept af klimapolitikken*.

1 Primær litteraturkortlægning

Analysen om klimaholdninger i Danmark citerer litteratur, som primært er fundet gennem:

- Kortlægning af forskningslitteratur om befolkningers respons på klimapolitik.
- Kortlægning af danske rapporter om samme emne.

Kortlægningen af forskningslitteratur dækker især litteratur inden for felterne:

- Social accept af klimapolitik
- Offentlig støtte til klimapolitik (*public support*)
- Holdninger til klimapolitik (*policy attitudes* eller *public opinion*)

1.1 Søgning

Forskningslitteraturen er samlet på baggrund af søgninger i Google Scholar. Følgende søgeord er anvendt:

- *social acceptance climate policy*
- *public support climate policy*
- *public attitudes climate policy*
- *policy attitudes climate*
- *public acceptance climate policy*

For hvert søgeord er der søgt af to omgange:

1. oversigtsartikler (metastudier og forskningskortlægninger inkl. reviews) udgivet mellem 2015 og 2026.

2. alle typer artikler siden 2024 for at fange artikler, der ikke er nået at komme med i oversigtsartiklerne.

For hvert søgeord er der gennemgået de første 50-200 resultater på Google Scholar (primært titler og abstracts/indledninger samt konklusion, hvis der var tvivl), indtil resultaterne ikke længere har været relevante.

1.2 Screening og inklusion

Derefter er litteraturen screenet på baggrund af abstracts. Screeningen har taget udgangspunkt i en vurdering af to elementer:

- Studiets indhold og relevans
- Hvor empirien er indsamlet:
 - Der er primært inkluderet litteratur, der er baseret på dansk empiri, eller trækker på andre kilder, der inkluderer dansk empiri. Mange studier dækker både Danmark og andre lande.
 - Studier baseret på empiri fra lande, der er sammenlignelige med Danmark i forhold til deres politiske og økonomiske system, er også inkluderet, hvis de er tilstrækkeligt relevante.
 - Enkelte studier er så principielt eller teoretisk interessante, at de er inkluderet, selvom empirien ikke stammer fra Danmark eller sammenlignelige lande.

1.3 Den inkluderede litteratur

De fleste af de inkluderede studier er enten surveyundersøgelser eller baseret på andres surveyundersøgelser (reviews eller metastudier). Litteraturen er primært politologisk, socialpsykologisk eller placeret inden for økonomi:

- **Forskning inden for økonomisk videnskab** bruger typisk begrebet accept eller social accept.
- **Den politologiske forskning** fokuserer typisk på opbakning/støtte og holdninger (*public support*, *policy attitudes* og *public opinion*) og på institutionelle rammer (med begreber som social og politisk tillid, politisk legitimitet og opfattet fairness/retfærdighed mv.). Energipolitisk forskning i udbredelsen af vedvarende energi bruger oftest begrebet accept om lokalsamfunds reaktion på vedvarende energi.
- **Den psykologiske forskning** fokuserer også på holdninger (og bruger især begrebet *policy attitudes*). Derudover er individuelle faktorer som værdier, opfattelser, normer og følelser centrale i socialpsykologiske studier om befolkningens respons på klimapolitik.

Litteraturkortlægningen er primært anvendt til at identificere faktorer, der påvirker folks opbakning til klimapolitiske tiltag. Dette er af rapporteret i kapitel 4 i *Klimaholdninger i Danmark – analyse af befolkningens opbakning til og accept af klimapolitikken*.

2 Sekundær litteraturkortlægning

Som baggrund for arbejdet med analysen om klimaholdninger har Klimarådet også kigget bredere på forskningslitteratur inden for andre felter end dem, der er beskrevet ovenfor. Vi har systematisk afsøgt litteratur inden for særligt tre forskningsfelter, som kan hjælpe med at forklare, hvorvidt og hvorfor mennesker accepterer eller bakker op om klimapolitik.

1. **Just transition.** Oplevet retfærdighed/fairness kan have betydning for opbakning til og accept af klimapolitik. Litteratur om just transition præsenterer en analytisk ramme for at undersøge, hvordan klimapolitikken påvirker borgernes oplevelse af retfærdighed. Det handler blandt andet om fordelingsmæssige konsekvenser af klimaomstillingen, om anerkendelse og om at inddrage borgerne i beslutninger på en meningsfuld måde. Formålet med at kortlægge denne litteratur var at basere Klimarådets arbejde på en bred forståelse af oplevet fairness.

2. **Forskning i klimaadfærd.** Klimapolitisk opbakning er ikke det samme som klimarelateret adfærd, men de to ting hænger alligevel sammen. Befolkningen kan blandt andet udtrykke deres opbakning til og accept af klimapolitikken gennem deres adfærd som vælgere, som forbrugere og som borgere i lokalsamfundet. Formålet med at kortlægge denne litteratur var at inkludere forskellige perspektiver på, hvilke faktorer der påvirker folks adfærd.
3. **Forskning i demokrati og borgerinddragelse i klimaomstillingen.** Inddragelse og involvering af befolkningen fremhæves af flere aktører som et redskab til at øge accept og opbakning. Formålet med litteraturkortlægningen var her at identificere forskningsbaseret viden om sammenhænge mellem klimapolitisk opbakning og demokratisering/inddragelse.

Som det fremgår, overlapper begreberne i et vist omfang. Blandt andet går spørgsmål om inddragelse på tværs.

2.1 Søgning

Litteraturen er samlet på baggrund af søgning på Google Scholar. Søgeordene fremgår i denne tabel:

Emne	Søgeord benyttet i litteratursøgning på Google Scholar
Just transition	just transition
Just transition	just transition theory
Just transition	climate justice
Adfærdsforskning	Climate behavior behaviour
Adfærdsforskning	Climate behavior behaviour economic
Adfærdsforskning	Climate behavior behaviour consumer
Adfærdsforskning	Climate behavior behaviour household
Adfærdsforskning	Climate behavior behaviour firm
Adfærdsforskning	Climate behavior behaviour farmer
Adfærdsforskning	Sustainability behavior behaviour system
Adfærdsforskning	Sustainability behavior behaviour social
Adfærdsforskning	Sustainability behavior behaviour normalisation
Demokrati	climate change democracy
Demokrati	Climate change deliberative democracy
Demokrati	*climate change* AND citizen assembl* OR panel* OR involvement OR participation
Demokrati	Public OR citizen engagement
Demokrati	Citizens' Assemblies on Climate Change (CACC)

For hvert søgeord er der søgt af to omgange:

1. oversigtsartikler (metastudier og forskningskortlægninger inkl. reviews) udgivet mellem 2015 og 2026.
2. alle typer artikler siden 2024 for at fange artikler, der ikke er nået at komme med i oversigtsartiklerne.

For hvert søgeord er der gennemgået de første 50-200 resultater på Google Scholar, indtil resultaterne ikke længere har været relevante (primært titler og abstracts/indledninger samt konklusion, hvis der var tvivl).

2.2 Screening og inklusion

Derefter er resultaterne gennemgået og sorteret på baggrund af abstracts. På tværs af felterne er der i udvælgelsen blevet lagt vægt på artikler om klimapolitik med fokus på reduktioner (mitigation) og ikke tilpasning (adaptation), samt artikler med empirisk fokus på det globale nord, da generaliserbarheden til Danmark antageligt er højere her. Derudover er der inkluderet grå litteratur fra blandt andet internationale organisationer som FN, OECD og EU samt fra andre klimaråd.

2.3 Hovedkilder

For hvert emne er der udvalgt et begrænset antal artikler, der benyttes som hovedkilder, se boks 1 nedenfor. De udvalgte hovedkilder er nogle, som dækker litteraturen på området bredt, og som i en eller anden grad indeholder policy-relevante pointer.

Resultaterne fra den sekundære litteraturkortlægning anvendes mindre systematisk i analysen om klimaholdninger, end resultaterne fra den primære litteraturkortlægning. Men litteraturen danner baggrund for Klimarådets arbejde.

Boks 1 Hovedkilder

Hovedkilder vedrørende just transition

- Wang, X., Lo, K., *Just Transition: A Conceptual Review*, 2021, Energy Research & Social Science 82.
- Stark, A., Gale, F., Murphy-Gregory, H., *Just Transitions' Meanings: A Systematic Review*, 2023, Society & Natural Resources 36(10), 1277–97.
- Hizliok, S., Scheer, A., *What Is the Just Transition and What Does It Mean for Climate Action?*, 2024.

Hovedkilder vedrørende adfærdsforskning

- Nielsen, K. S., Cologna, V., Bauer, J.M., Berger, S., Brick, C., Dietz, T., Hahnel, U.J.J, Henn, L. Lange, F., Stern, P.C., Wolske, K. S., *Realizing the Full Potential of Behavioural Science for Climate Change Mitigation*, 2024, Nature Climate Change 14(4), 322–30.
- Mitev, K., Player, L., Verfuether, C., Westlake, S., Whitmarsh, L., *The Implications of Behavioural Science for Effective Climate Policy*, 2023, UK Climate Change Committee.
- The Cambridge Sustainability Commission on Scaling Behaviour Change, *Changing our ways? Behaviour change and the climate crisis*, 2021.
- Keller, M., Halkier, B., Wilska, T., *Policy and Governance for Sustainable Consumption at the Crossroads of Theories and Concepts*, 2016, Environmental Policy and Governance 26(2), 75–88.

Hovedkilder vedrørende demokratiets rolle i klimaomstillingen

- Dryzek, J., Niemeyer, S., *Deliberative Democracy and Climate Governance*, 2019, Nature Human Behavior 3(5), 1.
- Tønder, L., *Kan demokrati skabe en bæredygtig fremtid for alle? Debatten om demokratiets rolle i den grønne omstilling*, 2024, i Hansen, S. K., Krøijer, S., Tønder, L. (red.), Grøn samfundsteori: Tanker til en økologisk krisetid, s. 321 – 345, Hans Reitzels Forlag.
- Lindvall, D., Karlsson, M., 2024, *Exploring the Democracy-Climate Nexus: A Review of Correlations between Democracy and Climate Policy Performance*, Climate Policy 24(1).
- Marquardt, J., Pfeiffer, F., Blum, M., Daw, T. M., Dugasseh, F. A., Heitzig, J., Hysing, E., Jensen, I. H. B., Kulha, K., Langkjær, F., Lindvall, D., Nasiritousi, N., Schlosberg, D., Toikka, A., Tønder, L., *Reconciling Democracy and Sustainability: three political challenges and the role of democratic innovations*.
- Lorenzoni, I., Jordan, A. J., Sullivan-Thomsett, C., Geese, L., *A Review of National Citizens' Climate Assemblies*, 2024.